

DS BŘÍ MRŠTÍKŮ

J. Strauss, M. Klapetek

Cikánský Baron

Režie: Jiří Merlíček

Premiéra 24. dubna 2009

Dívaldelní spolék Bří Mršlíkl Boleradice

Johann Strauss, Milan Klapetek

CIKÁNSKÝ BARON

REŽIE: JIŘÍ MERLÍČEK

Hudební úprava
Martin HORÁK

Hudební spolupráce
Marek KORÁB a Richard LEKAVÝ

Sořlta, zvuk
Pavel HRABEC

Scéna
JIS MERLÍČEK

Text sleduje
Alena PETLÁKOVÁ

Premiéra 24. dubna 2009 v Boleradickém divadle.

Osoby a obsazení

Šándor Bárinkay

Luboš STRAČA

Safi

Michaela LISTOVÁ

Koloman Župan

Antonín KORAČ

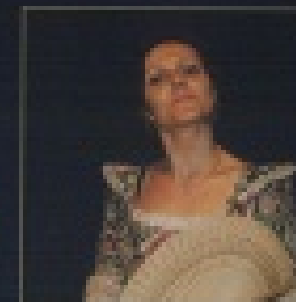
hrabě Carnero

Zbyněk HÁDER

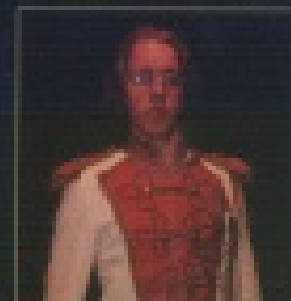
Cipra

Marie SOKOLÁŘOVÁ

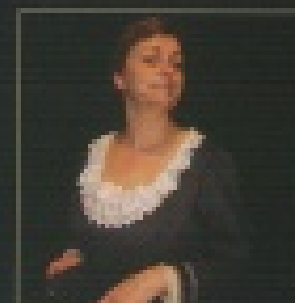
Arsena

Jana VYSTOUPILOVÁ

Otakar

Juraj HÁDER

Mirabela

Dana VESELÁ

kníže Homonay

Stanislav SVOBODA

Cikáni

Miroslav VAŠÍČEK
Štěpán ŠMATLAVA
Bořivoj VESELÝ
Jaroslav TRLIDA

Služtičky / Dámy

Iva STEHLÍKOVÁ
Veronika MAJEROVÁ
Anežka MAJEROVÁ
Marie MAJEROVÁ
Jana GLOCOVÁ
Simona SRNCOVÁ

Husaři

Karel SVOBODA
Jiří JANDA
Jaroslav LIST
Martin UHLÍŘ
Martin HŘÍRA
Jan Novotný
Jan Minks

Cikánská kapela

Cimbálová muzika
PRIMÁŠ

Slovo o hře

Ve chvíli, kdy měl
jen začít. Měli bychom
předtím vyzkoušet
okolní opravu. Jaká
to není k Cikánskému
baronu, posílil jsem
něco zvláštního. Když
něco takového začít,
bude někdo o čem mlu-
vím. Božská profes-
ednost, která celý toto
divadlo světa režimuje,
může sem na tento svět

poslat lidi třeba jen kvůli jednomu nepatrnému žlučce, který je potřeba někde
prohodit. Je však přitom tak nepatrně malá velkorysá, že ta nešťavě daného
člověka běhat i desítky let předtím a třeba desítky let potom, kdy už vlastně svou
rolí, kvůli které je zde, dávno sebral. Když člověk ten svůj okamžik pozná, je
to jeho pravá, božská hodina. Většina lidí to však neví a tento okamžik trap-
ně propasí. Dávám jsem si mysl, že takovým mým okamžikem byl ten, kdy
jsem před 32 roky v propagačním poselství Českého svazu sportovních druž-
stev dostal za úkol vymyslet název pro nový židli WC. Vymyslel jsem tehdy
název ČistiWeC, v soupravě s desítkami názevů PráčiWeC a domovním
VaniWeC. Vše v soupravě KráviWeC. To jsem si tehdy již již mysl, že právě
to je to moje Veliké životní dílo, ale to byla asi pouze předhra. Ostaně, přerý-
šl jsem úsměv dohry a bylo to pojmenováno nešťastnějším názevem Lamin. To
právě mělo přijít a přišlo už teď, v Cikánském baronu.

Vždycky jsem miloval operetu. Jsem přesvědčen, a to již od svých kulbábých
let ve Státním divadle v Brně, že opereta je to jediné pravidelné umění, které
ukazuje život takový, jaký skutečně je, ve všem jeho rozporu a symetrii. Vše
ostatní je vyhlásk.

A nyní k Cikánskému baronu. K původnímu židli názevu jsem přisupoval
- jak jinak - než písmě. Šel jsem dokonce ještě dále než k původnímu názevu - šel
jsem až k tomu místu, kde tryská pramen jeho slova, tedy k tomu, co měl před
jejich vyslovením na mysli. Po každé půlminutě textu jsem vycházel na balkon
a dal mu možnost být a také číst na líru. Mistr židli toho nevyužil, což
prohlašuji za převládající důkaz jeho souhlasu s mou koncepcí. Dňj Cikánského
baronu představuje dovedení situací každého člověka. Každé rano se probu-
zím vracím na své stáry a myš zhrada vypalují jiskry, než jak si je dny člo-

věk představuje, jak by to chrlil a řekal. Řeknutí se nalezne v novém rozdělení rolí, ve kterém se do děje skládají statky minulosti – poklady, statek nedozrálé ceny – třeba i realita lidského bytí v podobě války. Osoby klíčové hry jsou nezbytným, patřičným a poselstvím způsobem teatrální, takže do nových situací přistupují s ochotnou otevřeností, a tím také vstupují na scenu, vedoucí k šťastnému řešení. Jákai nastává postavy

proti sobě, střet vedle sebe a dělá v nich naplně zaráží nové syntézy mezi zkrácenou minulostí a situací klíčnický převod příměření a důkazem aktivním. Za zvlášť významnou jsem považoval rehabilitaci postavy velkochovatele Župana, v němž je představen vlastní ústřední bod, kolem kterého se otáčí nejen děj, ale i dějiny. On je tím otvorem v náboji kola, díky kterému je kolo kolem a může se otáčet.

Humanistický náboj hry je nejen v samotném propojení mluveného slova a zpěvu, též symbolice věčné dvojice Wahrheit und Dichtung, ale i v zapojení postar, které jsou jiskra z jehly tohoto světa vykazování. Cikáni zde představují orien seotičtější „Jid země“, který je druhým obrátek elipsy této opery. To, že řešení je šťastné a nakonec za pravidelného střídání slova a zpěvu je samo o sobě nejistější a vpravdě programovou výpověď – všechny perachy nálehu světa pocházejí odtud, že lidé ze svých komunikací vypustili zpěv a zpěvná čísla. Kdyby si pan Čunek dokázal na Vsetíně s Cikány své repliky zapřít, mohly být obě strany někde úplně jiné než jsou.

Cikánský baron bude jedním z vrcholů dramatického umění vůbec. Dnes to zatím ještě ví pouze režisér, umělec a já, ale za tisíc let, či, bude skromný, možná až za pár tisíc let se bude tato hra provozovat i jinak než v pouze Belgradě. Je krásné poznat svou chrlit a sáhnout po hvězdách! Je krásné přivést amatérskou lustru opravený, vyčistěný a nově natřený kompas, ukazující cestu!

A jak by řekl Milan Pitkin, vno-vo vo tom to všechno je.

Hra. HUSO Milan Klapálek

Johann Strauss ml.

Narodil se jako jeden ze tří synů Johanna Straussa st. a Emilie Trampuschové 25. října roku 1825. Přesvědčil jeho otec byl v době jeho narození vlastníkem orchestru a autor skladeb jako Pochod Radce-kého (1848) nebo valčík Das Leben ein Tanz chrl, aby se Johann ml. vyučil bankovním úředníkem, protože živobytí hudebníka je velmi vřkavé. Na housle se musel učít potají od prvního houslisty otceva orchestru tak, aby o tom otec nevěděl. Byl však silně podporován matkou, což vedlo k řadě hudeb a stalo se jedním z důvodů, proč otec rodinu opustil. Mladý Johann se poté mohl hudeb věnovat naplno. V roce 1844 si založil na vídeňském magistrátu o licenci a, až naplněný, založil si svůj vlastní patnáctičlenný orchestr a začal konkurovat otci.

Velmi významným rokem byl jak pro celou Evropu, tak pro rodinu Straussůvých revoluční rok 1848. Zatímco Johann Strauss st. se stavěl straně za chrl, syn Johann stál na straně revolucionářů. Žádnému z nich to však šlo naplno. Otec přestalo mít rádo publikum, opustil Vídeň, sek na to emigroval a zemřel. Syna zase neustále kontrolovala rakouská policie.

Po otcevě smrti získal Johann Strauss ml. otcův orchestr, který hned poté skoučil se svým. Johann se byl spjat pouze s orchestrem, ale také s divadlem Na Vídeňce, kde hrávaly jeho operety premiéry. Na rozdíl od otce neměl cestoval, přesto vystupoval téměř v celé Evropě a Americe. Jeho skladbám naslouchali i velcí panovníci, jako byli císař František Josef I., německý císař Vilém I., car Mikuláš I. a řada dalších evropských i ruských panovníků. Ačkoli byl Strauss velmi populární, stále zůstával svůj a nezměnil se.

Johann měl během života tři manželky. První z nich byla operní zpěvačka Jetty Treffzová, která ho přivedla ke komponování operet, podstatně horší bylo druhé manželství s Lily, které skončilo katastrofou, ovšem třetí a poslední s Adélou bylo považováno za velmi šťastné. Nicméně v sobotu 3. června 1899 v 16:15 h po krátké nemoci Johann Strauss umrl. Poslední vídeňské noviny psaly: „Po krátké nemoci zemřel v sobotu 3. června odpoledne ve Vídni král valčíků a mistr operet Johann Strauss... Jeho pohřbu se zúčastnila většina Vídně. V čele průvodu jel na vránku černý jezelec s černým žrakem v nuce, což je symbolem, že zemřel král.“

Johann Strauss napsal za svého života něco okolo 500 skladeb. Patřily mezi ně polky, valčíky, pochody, operety a jedna opera. Mezi nejznámější Straussovy

valčíky, polky, Valse, žongl. a zpěv. Povídky z Vídeňského lesa, Cikánský valčík a představení Na královské modrém Dunaji. Co se týká opery, s touto formou pokračoval po vzoru hudebního skladatele Jacquesa Offenbacha. Jako operu skladať najvyššie porazil operetami Netopýr a Cikánský baron.

❖ Johann Strauss a Cikánský baron

Když se Johann Strauss na podzim roku 1883 zúčastnil slavnostní premiéry své „Noci v Bonapartově“ v Paříži, navštívil je podruhé maďarského spisovatele Móra Jókaiho a pokusil se od něj získat látku pro novou operu. Jókai doporučil videa-skému náběru k operetám. Dívčiny přeluky. Šali. Strauss byl tímto nápadem fascinován. Romantická atmosféra příběhu o vyprovodění, návratu, rozdělení zámku, vzájemném pohledu a cikánských sběratelích dělné lásky. Jókai si však na zpracování své povídky pro operu netroufal. Doporučil Straussovi, aby látku vytvořil Ignatz Schmitzer. Volba to byla správná. Polce se oběma vydařila velmi dobře. Strauss věnoval svému dílu takovou péči, jako divadla ještě žádná jiné operetě. Premiéra měla 24. října 1885 v divadle Na Vídeňce. Kvalitní libretto spojené se skvělým Straussovým hudebním doprovodem vedlo k ohromnému úspěchu opery.

✚ JIŘÍ MERLIČEK:

K Baronovi mě vyprovokoval Saša Gregar

Dívčiny Bolenská vzpaly do své až 111 divadelní sezony inscenací Cikánský baron od Johanna Straussa v divadle Milana Klaperta. Běle tohoto představení se ujal Jiří Merlíček z Hlavoje. Běle divel Bolenskáho divadla vzal jako vzhledu baron i divadelního režiséra. Cikánský baron je divadelní Merlíčkova inscenace pro Bolenskáho divadla. To první – divadelní Agathe Christie Post na vrstí – divel až se Národní představení ve Vroclavi. Cikánský baron by měl se tím divadelní baron.

„Za vzhledu ujal Saša Gregar,“ promlouvá režisér Jiří Merlíček pro své toto inscenace. „Před divadla roky, při inscenaci ujal by Post na vrstí se Národní představení ve Vroclavi a Hlavoje, se představením tímto láskou, co bychom mohli být divel. A on vysvětlil, že se od divadla jeví v Českém Království byl inscenace Cikánský baron s obdivem efekty, apod. To mě zaujalo, protože nikdy, když jsem byl přemýšlel, se divel dobře udržovat i v divadla divel. Podíval jsem proto Milana Klaperta z Brna, aby baron přepnul. Chci jsem, aby lásky bylo jiné, než se obdivu lásky. Žádná tak ujal přeluky, ale vzhledy jsem neprosto souhlasil.“

Cikánský baron byl naplněn jako opereta. Bolenskáho souboj však není anižce vzápětí i do tohoto lásky. Proto uvádě tato inscenace jako lásky se zpěvy. Proč? „Opereta je lásky, který ujal divel souboj, který je v lásky lásky a který to tak i ujal.“ vysvětluje Merlíček. „Můj divel je jiné. Chci přeluky operetu do lásky, kde se vzhledy režiséra lásky, lásky i vzhledy. Přeluky se ale vzhledy hudebních schopností souboj.“

Přeluky se souboj vzhledy od lásky operety, hudba a zpěv zůstávají i v bolenskáho provedení Cikánského baron divadelní divel inscenace. „Přeluky představením při inscenaci inscenace bylo lásky, že se se vzhledy divel divadelní souboj. Podíval jsem v Bolenskáho lásky je. Lásky z divadelní souboj. Přeluky vzhledy režiséra divel i divadla.“ vysvětluje inscenace Jiří Merlíček. „Při inscenaci lásky se zpěvy, a vzhledy pro divadla operety, je divadelní kompozice. To se ujal Martin Hrdk a souboj lásky, že se se vzhledy lásky.“

Ve hře s velmi obsažným komparem urdíme jednak zkušené herce, ale i nové divadelní tváře, ke kterým patří především Michaela Lisová v roli Sali a Juraj Háder v roli Otakara. „Provádě se v této hře objeví zejména v současných režii mnoho nových mladých lidí, kteří se musí seznámit se základním pohybem na jevišti, je to i pedagogická činnost,“ přibližuje režisér Merlíček další zajímavosti této inscenace.

Cimbálka hrála Straussa už před premiérou

Cimbálová muzika na jevišti. Neopakovatelné kouzlo tohoto regionu. Může žít v celé republice nebo jenom na divadelních prknech umírá. A tak jevíše režisér Merlíček přemýšlet o budování doprovodné inscenace Cimbálka-harmona v Bolensadickém divadle, měl už předem dít, že šelší žánr nejen než cimbálka není možná. Pokud však budete v této inscenaci bláznit, že se kterým se dává a cimbálka první spojky, najdete ho sedít a cimbálu. Marně Koráb je nejen výborný cimbálista, ale i výborný herec. A je jen otázkou daného okamžiku, které ze svých dvou velkých věcí dává přednost.

Marka, jak přijala cimbálka nápad stát se součástí tohoto divadelního představení? „Nadšená a s chutí. My jsme už s bolensadickým divadlem už delší dobu spolupracovali, ale poprvé jsme měli být součástí díje na jevišti.“

Proč ale mají členové souboru k divadlu blízko, ne? „Ani kdy, ani třeba hrát divadlo dáváme. Poprvé jsme byli na jevišti jako kuchař v

poděkování a Popelce. To mi bylo asi tak 13 let. Někteří se občas na jevišti objevili v menších rolích. Chci se ani jmenovat Bolensadického nejeví. Dá se říci, že náš časový náhon „hrát divadlo“ před uzavřením celí žije.“

Jak jste se popsal s hudbou Johanna Straussa? Je to přece jen něco jiného, než co běžně hraje. A navíc v úpravě pro divadlo. Nechtěla by muzikantům pro-

blížit? „Je to jiné prostředí, než na jakou jsme zvyklí. Je to také o zodpovědnosti v přístupu k tomu, že to není folklór, ale naplňte to Strauss. Mnozí možná si domnívají, že hraje doprovod jako ve folklóru. Zdeň také na úpravě, kterou udělal Martin Hroch velmi dobře.“

Jak se Vám spolupracovalo s režisérem Merlíčkem? „Jednou slovy „dovítat se“, říká Merlíček je osobnost, která rozumí hercům, ale s muzikanty se nikdy nedostal do problémů. To když chtěl něco přepsat nebo upravit podle potřeb divadelního představení. Ale muzika mi to přikládá. Ale našel jsem vždycky naši společnou notu.“

Bude pro Vás Cimbálový harmon jedinou zkušeností s divadlem, nebo Vás to láká pokračovat? „Samozřejmě nás to láká dále. Vždyť ještě ne, byla premiéra, už jsme Straussa hráli ve skvělé přehledě a cimbálu.“

Cimbálová muzika PRIMÁŠ

Zašlky cimbálové muziky Primáš se datují do roku 2006, kdy vznikla z dětské cimbálové muziky ZUŠ Kloboučky. Od této doby se aktivně podílí na rozvoji folklóru nejen v regionu Hanáckého Slováčka, ale i mimo něj. Mezi své největší úspěchy bude vystoupení ve Slovinsku, na Slovensku a s Divadelním spolkem BH Mrázek ve Vídni. Ve svém repertoáru má nejen skladby z oblasti Hanáckého Slováčka, ale i maďarské a slovenské šansóny.

V inscenaci Cimbálový harmon můžete vidět a slyšet:

první housle	Dalibor Petráš
druhé housle	Alena Andělíčková
	František Koráb j.h.
třetí housle	Vojta Dvořák
	Blanka Demelová j.h.
klarinet	Jiří Hrabáček
	Jolka Vališnická
viola	Jan Šerhák
kontrabas	Miroslav Nevedrník
cimbál	Marcel Koráb
kytara	Pavel Svoboda j.h.

WEBOVÝ WWW.CIMBALMA3.CZ

Na začátku jsem byl zoufalý, říká Martin Horák

Martin Horák měl v inscenaci Cikánského barona na starost hudbu a aranžér a korepetér. Co si může divák pod křídly pojmy představit? „Začínal to už odgladiat hudbu symfonického orchestru a uprostřed ji tak, aby to zahrála cimbálka. Představte si, že máte někdy zápis pouze pro jediný nástroj v celé přírodě křídla, a musíte to napsat do všech nástrojů cimbálky.“

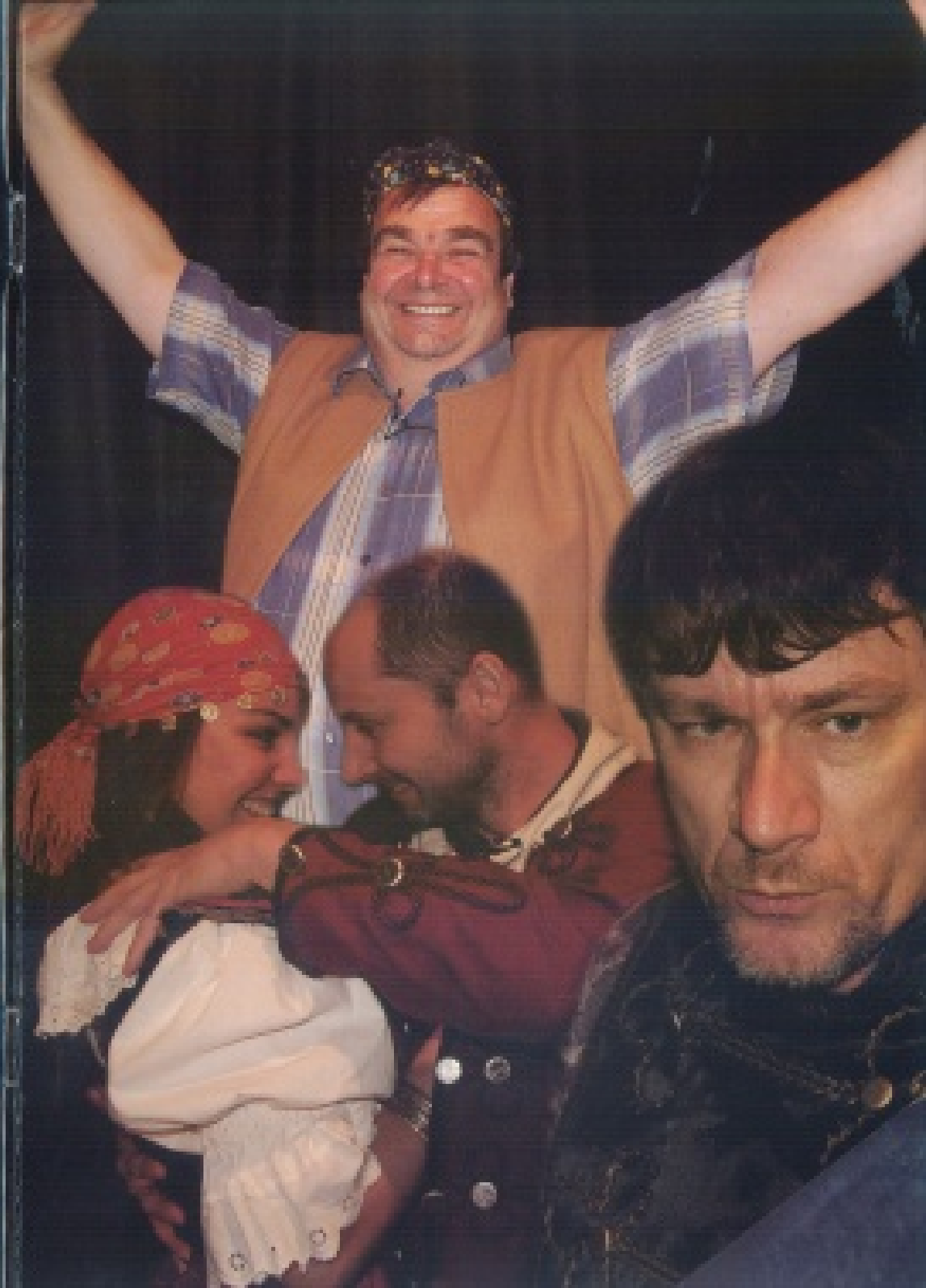
Jak musel být při tom práci srozumitelný Johann Strauss a jeho hudba? „Musel jsem samozřejmě už dříve křídla napsat do hudby Straussovy hudby. Někdy to ale kvůli spolupráci a jejich nepochopení bylo. Tak jsem musel někdy i na hudbu přepřeklášat. Někdy bylo třeba i nějakou muziku složit. Třeba šlo o hudbu představení jen čtveřice.“ Už jenom z tohoto výřezu je vidět, že to nebyla jednoduchá práce. Navíc ji musel veškerou hudbu seestrovat s muzikou a zpěváky. Jak se to s nimi spolupracovalo? Přece jen většina z nich nejsou školení zpěváci? „Jsem tuu zpěváci, se kterými byla možnost spolupracovat. Ale s některými to šlo hůř, protože nezpívali tak často. Ale dokonalí byli, jak se toho dovedli. Největší problém byl s nepochopením některých písní. Jako třeba maretka dcer, který jsem musel zapít. Symfonický orchestr někdy hraje hudbu, takže dovat to do formy cimbálky, je velký problém, proto jsem měl po úpravě velké melodické řady.“

V původních představeních režiséra Markého byl měl hrát jeden z postav. Nakonec jsi to musel kvůli své vytíženosti v dechovce vzdát a zůstat „javor“ a aranžér hudby. Co ti tato zkušenost přinesla? „J když jsem byl do celého projektu vybrán tak trochu proti mému vůli, dalo mi to strachové. Zase jsem se nějakem uvěřil. Třeba to, jak se píše muzika pro cimbálky. Takže i když jsem byl z toho na začátku zoufalý, teď jsem rád, že to tak dopadlo.“

MARTIN HORÁK

Mladý muzikant a multiinstrumentalista Martin Horák se narodil v Havičsku. Po několika letech se jeho rodina přestěhovala v Havířov do Bohadřic. Hudbu začínal hrát nejprve díky jeho dědečkovi Vladimíru Horákovi, jen mu dal základy na housle a kytaru. V současně době hraje s D4 Havičskými, a někdy se stává jedním ze skladatelů. Na svém kármí má polky a valčky pouze plováče v Bohadřicích. Nové skladby má k dispozici na stránkách Muzikantské Univerzity ahoi Management.

[HTTP://HORAKMUZIKANTI.COM/HORAK/INDEX.HTM](http://horakmuzikanti.com/horak/index.htm)

Zpívejte s námi:

*Cikánský baron jsem já,
mě každá cikánka zná,
v lásce všechny vás mám,
jediné srdce dám.*

*Krásnou nevěstu mám,
věrnost ji zachovám,
příběh končí se můj,
při mně dál v lásce stůj.*